

# Äitiyden selvittäminen ja vahvistaminen

Uuden 1.4.2019 voimaan tulleen äitiyslain mukaan lapsen äiti on aina se, joka on synnyttänyt lapsen. Jos lapsen synnyttänyt äiti on saanut hedelmöityshoitoa yhdessä naispuolisen kumppaninsa tai aviopuolisonsa kanssa ja lapsi on syntynyt hoidon tuloksena, voidaan myös toisen äidin vanhemmuus vahvistaa äitiyden tunnustamisen perusteella. Äitiys täytyy erikseen tunnustaa ja vahvistaa siis myös silloin, kun vanhemmat ovat keskenään avioliitossa lapsen syntyessä.

Äitiys voidaan tunnustaa, jos raskaus on alkanut 1.4.2019 jälkeen hedelmöityshoidolla anonyymin luovuttajan sukusoluilla ja vanhemmilla on esittää asiasta hoitosuostumus. Äitiys voidaan tunnustaa jo raskausaikana ennakollisesti äitiysneuvolassa tai tarvittaessa lapsen syntymän jälkeen lastenvalvojan vastaanotolla. Äitiyden tunnustamisesta laadittavat asiakirjat lähetetään lastenvalvojan toimesta maistraattiin, joka vastaa äitiyden vahvistamisesta.

**Jos lapsen äiti on saanut hedelmöityshoitoa yhdessä naispuolisen puolisonsa kanssa ja raskaus on alkanut anonyymin luovuttajan sukusoluilla ennen 1.4.2019,** voidaan asia käsitellä samassa yhteydessä perheen sisäisen adoptioprosessin kanssa perheoikeudellisten asioiden adoptiotyöryhmässä. Erillistä käyntiä lastenvalvojalla ei välttämättä tarvita. Tässäkin tapauksessa vanhempien tulee esittää hedelmöityshoitoa koskeva hoitosuostumus, josta kopio liitetään asiakirjoihin.

Äitiyden vahvistamisen myötä lapsen ja äitiytensä tunnustaneen välille syntyy oikeudellisesti pätevä sukulaisuussuhde. Lapsesta tulee myös äitiytensä tunnustaneen rintaperillinen, ja hänelle voidaan antaa jommankumman äidin tai yhteinen sukunimi. Lapsella on äitiyden vahvistamisen jälkeen oikeus saada elatusta molemmilta vanhemmilta 18 vuotiaaksi asti ja tämän jälkeenkin avustusta koulutusta varten, jos se katsotaan kohtuulliseksi. Lapselle syntyy oikeus pitää yhteyttä ja tavata sitä vanhempansa, jonka luona hän ei asu. Vanhemmat voivat toimia lapsen virallisina huoltajina yhdessä tai jompikumpi yksin. Yhteishuollosta tarvitaan erillinen sopimusasiakirja 1.12.2019 asti ja myös sen jälkeen, jos äitiys tunnustetaan vasta lapsen syntymän jälkeen lastenvalvojan luona. Jos äitiys vahvistetaan ennakollisen äitiyden tunnustamisen perusteella ja tunnustamista koskevat asiakirjat on laadittu ja allekirjoitettu 1.12.2019 jälkeen, äitiytensä tunnustaneesta tulee lapsen virallinen huoltaja lapsen synnyttäneen äidin ohella automaattisesti äitiyden vahvistamisen yhteydessä eikä erillistä asiakirjaa tarvita.

Tarvittaessa vanhemmat voivat sopia lastenvalvojan luona myös lapsen asumisesta, elatuksesta tai tapaamisoikeudesta. Löydät niistä enemmän tietoa muilta perheoikeudellisten asioiden sivuilta.

## Ennakollinen äitiyden tunnustaminen

### 1. Äitiysneuvolassa

Äitiys voidaan tunnustaa raskauden aikana äitiysneuvolassa jos

- raskaus on alkanut 1.4.2019 jälkeen anonyymin luovuttajan sukusoluilla ja vanhemmilla on esittää asiasta hoitosuostumus (liitetään asiakirjoihin)
- molemmat vanhemmat ovat samaa mieltä äitiydestä ja samaan aikaan paikalla
- äitiyden tunnustamisesta äitiysneuvolassa on sovittu etukäteen

- molemmilla vanhemmilla on voimassa olevat henkilöllisyysasiakirjat mukana
- äitiyden vahvistamisella ei ole erityistä kiirettä lapsen syntymän jälkeen
- kaikkien osapuolten kielitaito on riittävä asian hoitamiseksi

Ennakollista äitiyden tunnustamista koskeva asiakirja tulee täyttää koneella etukäteen henkilötietojen osalta ja tulostaa mukaan sovitulle äitiysneuvolakäynnille. Jos vanhemmat haluavat sopia ennakkoon myös lapsen yhteishuollosta, myös sitä koskeva lomake tulee täyttää koneella etukäteen henkilötietojen osalta ja tulostaa mukaan (voimassa 1.12.2019 asti). Lomakkeet allekirjoitetaan vasta äitiysneuvolassa terveydenhoitajan läsnä ollessa. Mikäli vanhemmalla on muun kuin Suomen viranomaisen myöntämä passi tai henkilökortti, tulee siitä olla mukana kopio alkuperäisen lisäksi. Kopio (henkilötietosivusta) liitetään maistraattiin meneviin asiakirjoihin.

Neuvola toimittaa tarkistetut ja allekirjoitetut tunnustamisasiakirjat äidin kotikunnan lastenvalvojalle, joka lähettää vanhemmille kuittauksen vastaanottamistaan asiakirjoista. Puutteellisia tai virheellisiä asiakirjoja ei voi korjata myöhemmin, vaan ne on tehtävä uudestaan.

## **2. Lastenvalvojan luona**

Vanhemmat voivat tunnustaa äitiyden ennakollisesti erityisestä syystä myös lastenvalvojan luona, mikäli asian hoitaminen ei ole mahdollista äitiysneuvolassa. Vanhemmilla tulee olla mukana voimassa olevat henkilöllisyystodistukset, hoitosuostumus sekä raskaana olevalla äidillä neuvolan äitiyskortti (todistus raskaudesta).

## **Ennakollisen äitiyden tunnustamisen käsittely ja äitiyden vahvistamisen**

Jos lapsen äiti ei ole lapsen syntymähetkellä avioliitossa miehen kanssa, maistraatti ilmoittaa viran puolesta avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsesta lapsen kotikunnan lastenvalvojalle. Lapsen syntymää seuraavan 30 päivän kuluessa äitiytensä tunnustanut nainen, lapsen synnyttänyt äiti tai mies, joka katsoo voivansa olla lapsen isä, voi vielä kiistää tai peruuttaa ennakollisen äitiyden tunnustamisen. Kiistäminen tai peruuttaminen täytyy tehdä kirjallisesti lastenvalvojalle esim. sähköpostilla osoitteeseen: [lastenvalvoja.helsinki@hel.fi](mailto:lastenvalvoja.helsinki@hel.fi). Kirjeessä tai sähköpostissa täytyy olla asianosaisten henkilötiedot. Peruuntuneen ennakollisen äitiyden tunnustamisen johdosta lastenvalvoja aloittaa äitiyden/isyiden selvittämisen ottamalla yhteyttä lapsen synnyttäneeseen äitiin.

Mikäli ennakollisesti tunnustettua äitiyttä ei ole kiistetty tai peruutettu, lastenvalvoja lähettää tunnustamisasiakirjat maistraattiin 30 päivän kuluttua lapsen syntymästä (ajasta ei voi poiketa). Maistraatti vahvistaa äitiyden ja lähettää päätöksen suoraan vanhemmille. Maistraatin käsittelyaika on noin 2-4 viikkoa.

## **Äitiyden selvittäminen ja tunnustaminen lapsen syntymän jälkeen**

Jos lapsen äiti ei ole lapsen syntymähetkellä avioliitossa miehen kanssa, maistraatti ilmoittaa viran puolesta avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsesta lapsen kotikunnan lastenvalvojalle. Jos lapsen

isyttä tai äitiyttä ei ole tunnustettu ennakkollisesti raskausaikana, lähettää lastenvalvoja lapsen synnyttäneelle äidille yhteydenotto- ja ajanvarauspyynnön isyyden/äitiyden selvittämiseksi. Isyyden tai äitiyden selvittäminen edellyttää kummankin vanhemman henkilökohtaista asiointia lastenvalvojalla. Pääsääntöisesti vanhemmat varaavat yhteisen ajan lastenvalvojalle, mutta selvittämisen voi panna vireille myös joku asianosaisista yksin.

## Lapsen syntymän jälkeen selvitetyn äitiyden käsittely ja vahvistaminen

Lastenvalvoja lähettää valmiit äitiyden tunnustamista ja selvittämistä koskevat asiakirjat maistraattiin, joka vahvistaa äitiyden ja lähettää päätöksen suoraan vanhemmille. Maistraatin käsittelyaika on noin 2-4 viikkoa.

## Äitiyden vahvistaminen tuomioistuimessa

Jos lapsen äitiyttä ei ole voitu vapaaehtoisesti selvittää, voi lapsi tai lapsen synnyttänyt äiti tai hedelmöityshoitoon suostumuksensa antanut nainen nostaa kanteen äitiyden vahvistamiseksi tuomioistuimen päätöksellä. Alaikäisen lapsen puolesta kannetta ajaa Helsingin lastenvalvoja.

## Hedelmöityshoito yksin

**Jos lapsen äiti on saanut hedelmöityshoitoa yksin** ja raskaus on alkanut anonyymien luovuttajan sukusoluilla, tehdään yleensä isyyden selvittämisen keskeyttämisspätös. Äidin tulee kuitenkin asioida lastenvalvojan luona henkilökohtaisesti ja hänellä tulee olla mukana voimassa oleva henkilöllisyystodistus tai passi. Äidin tulee esittää hedelmöityshoitoa koskeva hoitosuostumus, josta kopio liitetään asiakirjoihin.